ՅՈԲԵԼԵԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

—

Թիֆլիսի ազնուականութեան պարագլուխ իշխ. Կ. Աբխազին յոբելեանի առթիւ Էջմիածին ուղարկած իր շնորհաւորական հեռագրին ի պատասխան Կաթողիկոսից ստացել է հետեւեալ հեռագիրը. «Ընդունեցէք իմ շնորհակալութիւններս յոբելեանի առթիւ Ձեր արտայայտած բարի ցանկութիւնների և համակրական վերաբերմունքի համար։ Օրհնում եմ Ձեզ և Թիֆլիսի նահ. ամբողջ ազնուականութիւնը։ Գէորգ Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց»։

—

Այսօր, ուրբաթ, Գրական-Գեղագիտական Սալոնի հանդիսաւոր jour fixe-ը նուիրուած է համազգային մեծ յոբելեանին՝ տառերի գիւտի 1500-ամեակին և հայ տպագրութեան 400-ամեակին։

Յատուկ այս հանդիսի համար Տ. Նազարեանի խնդրանօք, Վեհափառ Կաթողիկոսի թոյլտուութեամբ Էջմիածնից այսօր գալիս են Կարապետ եպիսկոպոսը, Գարեգին, Գէորգ Չէօրքչեան և Մեսրոպ Մաքսուդեան վարդապետները։ Սրանք կը պատմեն Սալոնի օտարազգի հիւրերին հայ կուլտուրական այս մեծ տօնի մասին բացի ռուսերէնից և անգլիերէն, գերմաներէն, ֆրանսերէն, յունարէն։ Հանդէսը կը բացի Բենիկ վարդապետի ողջոյնով։ Երաժշտական ընդարձակ բաժնում կը երգեն և կը նուագեն Սալոնի ընտիր ուժերը, երգեցողութեան պրոֆ. Բրոջու ղեկավարութեամբ։

Այս երեկոյթի համար հրաւիրուած են և ս. Էջմիածին գնացած բոլոր պատգամաւորները։ Սալոնի մշտական հիւրերը, որոնք արդէն հրաւիրագիր ստացել են սեզոնի սկզբին, այլևս յատուկ հրաւէր այս երեկոյթի համար չեն ստանալու, քանի որ հրաւիրուած են ամբողջ սեզոնի jour fixe-երին։ Սկիզբը երեկոյեան 8½ ժամին։

—

Հայոց Ազգագրական ընկ. ի յիշատակ տառերի գիւտի 1500-ամեայ և տպագրութեան 400-ամեայ յոբելեանի բաց է արել հայերէն հրատարակութիւնների ցուցահանդէս։ Ներկայումս բաց է ռուսահայ մամուլի բաժինը. այդ առիթով չորեքշաբթի, հոկտեմբերի 16-ին, պ. պ. Ե. Լալայեանը և Մ. Մատէնճեանը ընկ. դահլիճում կարդացին երկու դասախօսութիւն։

Պ. Ե. Լալայեանը խօսեց հայ գրերի և տպագրութեան կատարած դերի մասին հայերի մէջ։ Ամեն մի ազգ, ցեղ պահպանում է իր ինքնուրոյնութիւնը որպէս ազգութիւն միայն ազգային գաղափարի գիտակցմամբ։ Հայերի մէջ դեռ Քրիստոսից շատ դարեր առաջ կար այդ գաղափարը, որի շնորհիւ հայերը կարողացան պահպանել իրենց ինքնուրոյնութիւնը։ 4-րդ դարի վերջերը պառակտում է ընկնում նախարարների, աշխարհական և եկեղեցական իշխանութիւնների միջև, որով առաջ է գալիս ազգային գաղափարի թուլացում։ Սակայն այդ գաղափարի գիտակցութիւնը կար հայերի մէջ, որը և առաջ է բերում Մեսրոպ, Սահակ, Վռամշապուհ որոնք գտնելով հայ գիրը, ազգային ինքնուրոյնութեան հիմքը ամրապնդեցին։ Յետագայում Հայաստանում տեղի ունեցած արհաւիրքները ստիպում են հայերին գաղութներ հիմնել օտար երկրներում։ Այն գաղութներում, որտեղ պակասում է ազգային գաղափարը, հայերը կորցնում են իրենց ինքնուրոյնութիւնը (Հնդկաստան, Լեհաստան), իսկ ուրիշ գաղութներում նրանք այդ գաղափարի պահպանման շնորհիւ ստեղծում են ինքնուրոյն կուլտուրայի նոր կենդրոններ։ Ազգային գաղափարը աւելի խորանում է, երբ հայերի մէջ սկսւում է դպրոցական գործը։

Այժմ, երբ ամբողջ հայութիւնը տօնում է մեր ազգային ինքնուրոյնութեան այդ երկու գործօնների տօնը, Հայոց Ազգագ. Ընկ. մտածեց ի յիշատակ այդ տօնի կանգնեցնել մի մնայուն յուշարձան հիմնելով մի գրադարան, որտեղ կամփոփուեն հայ մտքի գրաւոր բոլոր արտադրութիւնները։

Վերջում պ. Ե. Լալայեանը յայտնեց, որ այսուհետև մաս-մաս ի ցոյց կը դրուեն հայ գրաւոր բոլոր արտադրութիւնները։ Այժմ ցուցադրուած է ռուսահայ մամուլի բաժինը, որի մասին ընկ. հրաւէրով կը դասախօսէ պ. Մատէնճեանը։ Մատէնճեանի բաւականին հետաքրքիր դասախօսութիւնը կը տանք յաջորդ համարում։

ՄԵԾ ՏՕՆԸ ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒՄ

Մ.-ՂԱՐԱՔԻԼԻՍԱ

—

Մ.-Ղարաքիլիսայի ծխական դըպրոցի վարչութիւնը հոկտ. 13-ին առանձին ոգևորութեամբ կատարեց հայ գրի և տպագրութեան Մեծ Յոբելեանը։ Կիրակի առաւօտեան Ս. Աստուածածին եկեղեցում դպրոցի ուսուցչական խմբի և աշակերտ-աշակերտուհիների ներկայութեամբ եղաւ հանդիսաւոր պատարագ. երգում էր դպրոցի խումբը։ Պատարագի վերջը եկեղեցու գաւթում կատարուեց հայրապետական մաղթանք, որից յետոյ բոլորը թափորով գնացին դպրոց, ուր և կատարուեց հոգեհանգիստ՝ Մեսրոպ Մաշտոցի և Սահակ Պարթևի յիշատակին։

Պատարագիչ քահանան՝ հայր Խորէնը կարդաց համազգային Մեծ Յոբելեանի և դպրոցական ֆոնդի առթիւ եղած կաթողիկոսական կոնդակը, ապա մի ճառով առաջ բերեց այն անզուգական ծառայութիւնը, որ արել են մեզ Ս. Սահակը և Ս. Մեսրոպը։ Հայր Խորէնը ամենից շատ կանգ առաւ դպրոցական ֆոնդի վրայ և յորդորեց հասարակութեանը մասնակցել այդ գործին՝ այսօրուայ Մեծ Տօնը անմոռ պահելու համար։

Հոգեհանգիստը վերջանալուց յետոյ, դպրոցի դահլիճում տեղի ունեցաւ յոբելեանական հանդէս, ուր ներկայ էին նաև դպր. հոգաբարձութիւնը, աշակերտ-աշակերտուհիների ծնողները և կողմնակի անձինք։ Դահլիճը զարդարուած էր. բեմի աջ և ձախ կողմերը կախուած էին Ս. Մեսրոպի և Ս. Սահակի պատկերները։ Հանդէսը բացեց դպրոցիս աւ.-ուսուցիչ պ. Ամատունին մի ճառով, որի մէջ շեշտեց դպրոցական ֆոնդի անհրաժեշտութիւնը։ Դպրոցի սաներից արտասանեցին հայերէն և ռուսերէն ոտանաւորներ։ Երգում էր դպրոցի երգեցիկ խումբը և նուագում լարային երաժշտական խումբը։ Հանդէսի վերջում դպրոցի V և VI բաժ. աշակերտ-աշակերտուհիներին բաժանեցին Ալթունեանի գրքոյկները, նուիրուած հայ գրի գիւտի 1500 ամեակին և հայ տպագրութեան 400-ամեակին։

Գիս. Յովհաննիսեան

ՆՈՒԽԻ

—

Համազգային տօնը մեզ մօտ էլ տօնուեց շատ թէ քիչ վայելուչ կերպով։ Նախաձեռնողը հանդիսացաւ ծխական դպրոցի վարչութիւնը։

Շաբաթ օրը դպրոցի վարչութիւնը կազմակերպել էր աշակերտական գրական-երաժշտական ցերեկոյթ, որին ներկայ էին նաև քաղաքային դպրոցի սաները։ Պ. Տօնեան սաներին մատչելի կերպով բացատրեց տօնի նշանակութիւնը։

Հասակաւորների համար վարչութիւնն այլ կերպ էր մտածել։ Կիրակի օրը կազմակերպել էր ձրի գրական-երաժշտական երեկոյթ, որին հրաւիրել էր համարեա ողջ հայ հասարակութեան։ Հասարակութիւնն աճապարել էր լցնելու դահլիճը։ Վերջինս զարդարուած էր կանաչով և ս. Սահակի ու ս. Մեսրոպի մեծադիր իւղաներկ նկարներով։

Ծրագիրը բաղկացած էր երկու մասից։ Առաջի մասում տեղի ունեցան արտասանութիւններ, սօլօ և քառաձայն խմբական երգեր։ Խումբը յաջող կերպով դուրս եկաւ իր վրայ դրած պարտականութիւնից։ Խմբապետ պ. Գաբրիէլեանը աւելի պատրաստ խումբ կունենար, եթէ նոր մարդ չլինէր և երգիչներ ունենար։ Ըստ աւուր պատշաճի խօսեց պ. Արամ Տօնեան, որն և արժանացաւ երկարատև ծափերի։

Երկրորդ մասում խաղացեց «Պոլումպերիալ»։ Խաղը անցաւ բաւական յաջող։

Ա. Մ.

ԳԱՆՁԱԿ

—

Ամսիս 12-ին տեղիս ծխական և պետական դպրոցների հայ աշակերտութիւնն արձակուեց տառերի գիւտի 1500-ամեայ և տպագրութեան 400-ամեայ յոբելեանի առթիւ։

Նախ այդ օրը Ս. Յովհաննէս աւագ եկեղեցում պատարագ եղաւ. տօնի առթիւ խօսեց պատարագիչ Բորեան քահանան։ Սպասելի էր, որ 13-ին փառաւոր հանդէս կը կատարուէր, սակայն ցաւ ի սիրտ պիտի ասենք, որ այդ օրը շատ անշուք անցաւ։ Նոյն օրը դարձեալ Ս. Յովհաննէս եկեղեցում պատարագ եղաւ, որից յետոյ սովորական խաչ ու խաչվառով աշակերտներով և ժողովրդով գնացին. Լուսաւորիչ եկեղեցին, այնտեղ էլ

մաղթանք կատարելով և Դրիգ. քահ. Գորգեան աւուր պատշաճի՝ մի քարոզ անելուց յետոյ ամէն բան կարծես վերջացած համարեց։ Սակայն մի կողմից ժողովրդի մի մասը սկսեց ցրուել, միւս կողմից էլ մէկէլ մասը հաւաքուեց Լուսաւորչի դպրոցի դահլիճը, որ զարդարուած էր և Ս. Սահակի ու Մեսրոպի պատկերներն էին կախուած։

Այդ օրը մի տեսակ խառնփնթորութիւն էր տիրում, ոչ կարգ կար և ոչ կարգադրիչ։ Երբ ժողովուրդը սպասողական դրութեան մէջ էր, և ոչ ոք էլ չգիտէր, թէ ինչ պէտք է անել, դպրոցի ուսուց. պ. Բալասանեան ստիպուած բեմ բարձրացաւ և մի հիմտալի ճառով խօսեց տառերի և տպագրութեան նշանակութեան մասին։ Նրա բանախօսութիւնը հաճելի տպաւորութիւն թողեց հասարակութեան վրայ։ Պ. Բալասանեան ի միջի այլոց, ասաց, որ իբր հոգաբարձութիւնն ասել է, թէ այս տօնը մենակ ինքը հոգաբարձութիւնը պիտի կատարէ. այդ պատճառով էլ ոչ ոք չի մտածել յոբելեանը շքեղ կատարելու մասին, թողնելով այդ բանը կղերին. իսկապէս չափազանց հետաքրքրական մի հանգամանք էր այդ, որ պարոնը բացարձակ յայտնեց ամենքի առաջ։ Ցանկալի կը լինէր, որ պ. Բալասանեանը պարզաբանէր այդ հանգամանքը աւելի մանրամասնաբար։

Այսպիսի մի համազգային տօնի, որ հարիւրաւոր տարիների ընթացքում մի անգամ է կատարւում միայն, չէին հրաւիրուած այլազգիներից և ոչ ոք։ Սա էլ իր կողմից ցաւալի երևոյթ էր։ Աւելի լաւ չէ՞ր լինել, որ 1500 և 400 տարիների յոբելեանները այսպիսի խղճուկ դրութեամբ հրապարակ չգային։

Յ. Երիցեան

—

ՌՈՍՏՈՎ-ԴՈՆԻ ՎՐԱՅ

Իգմիրլեան Հ. Բ. Ընկերութիւնը ստացել էր հրաւիրագիր Մեծ Տօնի մասին։ Ընկերութիւնը ունեցաւ արտաքոյ կարգի նիստ և օր առաջ ուղարկեց իր գրաւոր ուղերձը հանդէսի առթիւ։ Միևնոյն ժամանակ խորհուրդը ընտրեց իր ներկայացուցիչը յանձին հայր Ջէօրեքչեանի։ Որոշուեց առանձին գրական երեկոյթով պատուել թարգմանիչների յիշատակը և Ռոստովի հայ գաղութին յայտնի կացուցանել Մեծ Տօնի նշանակութիւնը։

— Հայոց Գրական Ընկերութեան կոչը, ուղղուած հայ հասարակութեան, սրտալի ընդունելութիւն գտաւ Ռոստովում։ Շատերը առանձին-առանձին ուղարկելու են իրենց դրամը գրական ֆոնդի օգտին։

Սմբատ

—

Ս Ո Ւ Ր Ա Մ

Շաբաթ, ամսիս 12-ին, Համազգային Տօնի առթիւ տեղիս եկ.-ծխ. երկդ. երկսեռ դպրոցի դահլիճում կայացաւ աշակերտական հանդէս։ Հանդէսը բացեց գործակալ Յովսէփ քահ. Առիւծեան «Հայր մերով», որից յետոյ ուսուցիչ պ. Միքայէլ Բալայեան աշակերտութեան համար մատչելի լեզուով խօսեց օրուայ նշանակութեան մասին, նկարագրելով տառերի գիւտը և այն մեծ ծառայութիւնը, որ ս. Մեսրոպ և ս. Սահակ մատուցել են հայ ազգին։ Գ. Մ. Բալայեան դպրոցի սաներից պատրաստել էր երգեցիկ խումբ, որի երգած կտորները աջող էին և արժանացան բուռն ծափահարութեան։

Հանդէսից յետոյ հայր Առիւծեանը ի դիմաց դպրոցի հոգաբարձութեան, ուսուցչական խմբի և տեղիս հայ ազգաբնակութեան հեռագիր ուղարկեց Էջմիածին շնորհաւորելով համազգային Մեծ Տօնը։ Երկրորդ օրը, կիւրակի. պատարագից յետոյ կատարուեցաւ հանդիսաւոր հայրապետական մաղթանք և ապա հոգեհանգիստ հայ գրականութեան երախտաւոր հանգուցեալների համար։

***

—

ՅՈԲԵԼԵԱՆԸ ԹՈՒՐՔԱՀԱՅԵՐԻ ՄԷՋ

Բերլինից հեռագրում են. «Տեղիս թերթերին հաղորդում են, որ հայ գրերի գիւտի և տպագրութեան յոբելեանի տօնակատարութեան ժամանակ Պոլսում ընդհարումներ են տեղի ունեցել ցուցարարների և զօրքերի միջև։ Ընդհարումները լուրջ բնաւորութիւն են ունեցել։ Երկու կողմից էլ կան սպանուածներ և վիրաւորներ»։

Խօսքը, երևի, վերաբերում է Ադաբազարի դէպքին, որի մասին հեռ. գործակալութեան տուած տեղեկութիւնը՝ տպագրեցինք թերթիս նախորդ համարում։

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՖՈՆԴ

—

Խմբագրութիւնս դպրոցական ֆոնդի օգտին ստացաւ Բոլնիս-Խաչէն գիւղի դպրոցի սաներից 2 ր. 92 կ., որով նախկին ստացածների հետ ունինք ընդամենը 107 ր. 92 կոպէկ։